

A kosárfonás mai helyzete

A magyar kosárfonóipar túlnyomórészt külföldre dolgozik. Az utóbbi években azonban egyre több szépen megmunkált, természetes anyagból készült fonott termék kapható a hazai piacon is.

A kosárfonás igen régi hagyományokra tekint vissza. Az egyszerű kézművességből iparrá válása valószínűleg Békésben alakult ki, hiszen 1896-ban kosárfonóiskolát alapítottak a városban. Az egykori Viharsarokban széles körű munkalehetőséget biztosított ez a kézi munkán alapuló iparág. Hazánkban mintegy 2000 fő kosárfonó dolgozik állami, szövetkezeti és magánszektorban.

A magyar kosárfonók mintegy 35—40%-a az Erdőgazdasági Fűz- és Kosárfonóipari Vállalatnál dolgozik, részben bedolgozóként. Körülbelül ugyanennyien dolgoznak a háziipari szövetkezetnél. A többiek pedig kisiparosként folytatják e tevékenységet.

A szövetkezeteket is és a kisiparosokat is részben a vállalat látja el alapanyaggal. A kisiparosok a belföldi piacra dolgoznak. A szövetkezetek és vállalatok exportra és külföldre egyaránt szállítanak.

A vállalat 1969 óta csak fűz alapanyaggal dolgozik. A szövetkezetek egy része jelenleg feldolgoz nád és gyékény alapanyagot is. Alapvető feladat az export — elsősorban a tőkés export — fokozása, s ezzel párhuzamosan a belföldi igények kielégítése. Annak érdekében, hogy a piacokon a jövőben is versenyképesek maradjunk, a régi, bevált termékek mellett új, eddig még ismeretlen termékeket kell bevezetnünk. Ennek érdekében minden évben megrendezzük az újítási hónapot, amelyen minden dolgozónk részt vehet. A termékek elbírálásánál elsőrendű szempont, hogy az új, esztétikus forma mellett gazdaságos legyen az előállítás. Fonott termékeink mintegy 77%-a tőkés relációban került értékesítésre az elmúlt évben.

Termékeink exportálását bizományosként az ARTEX Külkereskedelmi Vállalat végzi elsősorban, de felvettük a kapcsolatot más külkereskedelmi vállalatokkal is.

Exportárbevételünk az elmúlt évben csökkent. Ennek oka elsősorban az exportpiaci kereslet csökkenése volt. A tőkés piacon eladott kosárféleségek mennyiségi csökkenését céltudatos piaci tevékenységgel, az áremelési lehetőségek maximális kihasználásával ellensúlyoztuk. Ezen felül fokoztuk a belföldi eladást és a szocialista országokba történő kivitel is.

Értékesítésünket csak úgy tudjuk fokozni, ha a szállítási határidők pontos betartása mellett a minőségre az eddigieknél is nagyobb gondot fordítunk.

Termékeink minősége — pozitív értelemben — szinte az egész világon fogalom. Ha ez nem így lenne, vevőink nagy részénél nem tudtunk volna az évek során folyamatosan árat emelni, s helyzetünket sem tudtuk volna megtartani a piacon a fokozódó konkurrencia miatt. A kínai, spanyol, román, lengyel stb. kosarak egyes esetekben 30—40%-kal olcsóbbak a mi termékeinknél. Minőségük azonban messze elmarad az általunk exportáltakétól. A minőség javítása érdekében több intézkedés történt: fokozott ellenőrzés a termelés folyamán, szigorú meózás, anyagi felelősségre vonás és érdekeltté tétel stb.

Üzletpolitikánkat jellemzi, hogy elsősorban azokon a piacokon próbáljuk értékesíteni termékeinket, ahol a legjobb az árfekvés (NSZK, Svájc). Ezekon a piacokon a kereslet visszaesése mellett is sikerült áremeléseket elérnünk.

Azokon a rossz árfekvésű piacokon, amelyeken termékeink eladási árát nem tudtuk emelni, csökkentettük az értékesítés volumenét (belga, holland).

A kosáragazat nettó termelési értékének 103,3%-os növekedése mellett a költségnövekedés csak 101,7%-os volt. A költségsökkenés elsősorban a vásárolt anyag költségében jelentkezett; kisebb arányú volt a vegyileg fehérített termék; festék- és lakkanyagokkal maximális takarékságot vezetünk be.

Termékszerkezetünk évek óta számunkra kedvezőtlen irányba tolódik el. A kereslet a munkaigényesebb termékek iránt növekszik, így pl. a karkosár részaránya az elmúlt évben már meghaladta az 57%-ot. A termékösszetétel-változás miatt évről évre növekszik a kosáragazat kisméretűvessző-igénye, barnavesszőből 67,5%, fehérvesszőből 63,5% a 160 cm alatti méret az éves felhasználásban.

A vesszőellátás javulása mellett is csökken a kosárfonó szakmunkás- és betanítottmunkás-létszám. A csökkenés oka az ipar munkaerőelszívó hatása, a szakma előregedése, de hozzájárul a nehéz fizikai munka egészségre káros hatása is. A létszám csökkenését szervezési intézkedésekkel, a munkakörülmények, a szociális ellátottság javításával az elmúlt évben mérsékelni tudtuk. Kosárfonószakmunkás-létszámunk növelése érdekében évek óta folyik a szakmunkásképzés vállalati szervezésben, a békéstarhosi mezőgazdasági szakmunkásképző intézet gesztorságával. Az 1981/82. oktatási évben 17 dolgozó fejezte be a tanfolyamot és szerzett szakmunkás-bizonyítványt. Ez az anyagi elismerés mellett erkölcsi megbecsülést is jelent dolgozóinknak. Igen kedvezően érintette a megindult folyamatot az, hogy közben a kosárfonást — mint szakmát a könnyűipari szakmák között — újból országos szakmává nyilvánították.

A kosártermelés vállalatunknál mintegy 90%-ban a békési kosárgyár kilenc telepén történik. A kilencből Békés városában van három, a többi hat pedig Békéscsabán, Biharugrán, Dévaványán, Eleken, Körösladányban és Köröstarcsán. Az alföldi telepeken kívül a Dunántúlon két üzemvezetőségünkön, Lenti-ben és két telepén, valamint a sárvári üzemvezetőség merseváti telepén termelünk kosarakat.

Hántolt barna- és fehérvesszőből az alföldi és a lenti telepek dolgoznak. Merseváton zöldvesszőből font, úgynevezett gazdasági kosarakat gyártanak, 75%-ban belföldre, 25%-ban exportra.

Az alföldi telepeinken, valamint a lenti üzemvezetőségen megtermelt kosarak egy részét további kikészítési munkálatokra a békési kosárgyárba szállítjuk. Mosás és szárítás után a termékek a kénezöbe kerülnek. A fehérvesszőből készült kosarakat ezután már csomagolják. A barnavesszőből készült kosarakat az igényeknek megfelelően lakkozzuk, festjük, béleljük stb. Az elmúlt évben a lenti üzemvezetőségen is megteremtettük a végkikészítési munkák lehetőségét, így innen is indítunk exportvagonokat és ezzel jelentős szállítási költséget takarítunk meg.

A termékek előállítása mintegy 90%-ban a telepeken történik, a fennmaradó 10% beldolgozói létszám otthon dolgozik. Beldolgozóinknak biztosítjuk az alapanyagot, munkaeszközöket, gondoskodunk az alapanyag és a késztermék elszállításáról.

A nehézségek ellenére ez a szép szakma továbbra is életképes. Tovább öregbíti a „kosarasok” hírnevét belföldön és külföldön egyaránt.

Németh Éva